Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2024/613

2024 3 7

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2024/613

2023 m. gruodžio 18 d.

dėl atnaujinto 2021–2030 m. Lietuvos integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano projekto ir dėl Lietuvos priemonių suderinamumo su Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslu ir tikslu užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos pažangą

(Tekstas autentiškas tik lietuvių kalba)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

atsižvelgdama į 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 ([1]), ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį ir 14 straipsnio 6 dalį,

atsižvelgdama į 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 ([2]), ypač į jo 7 straipsnio 2 dalį,

kadangi:

Rekomendacijos dėl atnaujinto 2021–2030 m. Lietuvos integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (NEKSVP) projekto

(1) Lietuva atnaujinto integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano projektą pateikė 2023 m. birželio 28 d.

(2) Į atnaujintus integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus įtrauktini elementai nustatyti Reglamento (ES) 2018/1999 (toliau – Valdymo reglamentas) 3 straipsnyje ir I priede. 2022 m. gruodžio mėn. Komisija patvirtino valstybėms narėms skirtas gaires dėl atnaujintų nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų rengimo proceso ir apimties ([3]). Gairėse pateikta geroji patirtis ir apibūdintas naujausių politikos, teisinių ir geopolitinių pokyčių energetikos ir klimato srityje poveikis.

(3) Remdamasi planu „REPowerEU“ ([4]), per 2022 ir 2023 m. Europos semestro ciklus Komisija daug dėmesio skyrė valstybių narių energetikos ir klimato srities reformoms ir investicijoms, reikalingoms energetiniam saugumui ir energijos įperkamumui didinti spartinant žaliąją ir teisingą pertvarką. Tai matyti 2022 ir 2023 m. Lietuvai skirtose ataskaitose ([5]) ir Tarybos rekomendacijose Lietuvai ([6]). Kiekviena valstybės narė į naujausią konkrečiai jai skirtą rekomendaciją turėtų atsižvelgti savo galutiniame atnaujintame integruotame nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane.

([1]) OL L 328, 2018 12 21, p. 1.
([2]) OL L 243, 2021 7 9, p. 1.
([3]) Komisijos pranešimas dėl valstybėms narėms skirtų 2021–2030 m. nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų atnaujinimo gairių (OL C 495, 2022 12 29, p. 24).
([4]) COM(2022) 230 *final*.
([5]) SWD(2022) 617 *final*, SWD(2023) 615 *final*.
([6]) Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos, COM(2022) 617 *final*; Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos, COM(2023) 615 *final*.

(4) Komisijos rekomendacijos, susijusios su nacionalinių tikslų įgyvendinimu pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą ([7]) (toliau – PPR), grindžiamos tikėtinumu, kad, atsižvelgiant į lankstumo priemonių naudojimo pagal PPR taisykles, valstybės narės laikysis 2030 m. tikslų.

(5) Komisijos rekomendacijomis, susijusiomis su anglies dioksido surinkimu, naudojimu ir saugojimu, siekiama, kad būtų parengta numatomo šių technologijų diegimo nacionaliniu lygmeniu apžvalga, apimanti informaciją apie planuojamus iki 2030 m. kasmet surinkti CO_2 kiekius, suskaidytus pagal šaltinį: surenkamą CO_2 kiekį, išmestą iš įrenginių, kuriems taikoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB ([8]), ar iš kitų šaltinių, tokių kaip biogeniniai šaltiniai, arba surenkamą tiesiogiai iš oro; informaciją apie planuojamą CO_2 transportavimo infrastruktūrą; informaciją apie potencialų šalies CO_2 saugojimo pajėgumą ir 2030 m. planuojamus turėti įleidžiamo CO_2 kiekius.

(6) Komisijos rekomendacijomis, susijusiomis su rezultatais pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/841 ([9]) (Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės reglamentas, toliau – LULUCF reglamentas), valstybės narės nulinio debeto įsipareigojimo vykdymas 2021–2025 m. (1-asis laikotarpis) ir jos nacionalinis tikslas 2026–2030 m. (2-asis laikotarpis) įvertinami atsižvelgiant į tame reglamente nustatytas lankstumo priemonių naudojimo taisykles. Komisijos rekomendacijose taip pat atsižvelgiama į tai, kad 1-uoju laikotarpiu viršytas ŠESD kiekis, apskaičiuojamas pagal LULUCF reglamentą, bus automatiškai perkeltas į PPR sistemą.

(7) Kad prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmais būtų tinkamai remiamas energetikos ir klimato kaitos švelninimo tikslų įgyvendinimas, būtina nustatyti pavojus, kuriuos gali kelti klimato kaita, ir išnagrinėti pažeidžiamumo dėl klimato kaitos aspektus ir riziką, galinčius paveikti tam tikras sritis, gyventojų grupes ir sektorius. Komisijos rekomendacijomis dėl prisitaikymo prie klimato kaitos įvertinama tai, kaip Lietuva į savo atnaujintą NEKSVP integravo prisitaikymo prie klimato kaitos tikslus, kuriais atsižvelgiama į klimato keliamą riziką, kuri gali sukliudyti Lietuvai įvykdyti energetikos sąjungos tikslus ir uždavinius. Jei nebus suplanuota ir įgyvendinta konkreti prisitaikymo prie klimato kaitos politika ir priemonės, kyla rizika, kad nebus įvykdyti su energetikos sąjungos aspektais siejami tikslai. Keičiantis klimatui ypatingas dėmesys turi būti skiriamas vandens išteklių valdymui, nes dėl potvynių, karščių ir sausrų poveikio energijos gamybai gali sutrikti elektros energijos tiekimas.

(8) Komisijos rekomendacijos dėl atsinaujinančiųjų išteklių energetikos siekių yra grindžiamos Reglamento (ES) 2018/1999 II priede pateikta formule, pagrįsta objektyviais kriterijais, ir tuo, kad Lietuvos atnaujinto NEKSVP projekte nenurodyta pagrindinė politika ir priemonės, kurios sudarytų sąlygas laiku ir ekonomiškai efektyviai užtikrinti Lietuvos įnašą siekiant 2030 m. Sąjungos privalomo tikslo bent 42,5 % energijos gauti iš atsinaujinančiųjų išteklių, atsižvelgiant į tai, kad pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/2001 ([10]) dėl skatinimo naudoti energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių kolektyviai įsipareigojama šią dalį didinti iki 45 %. Komisijos rekomendacijos taip pat grindžiamos Lietuvos įnašu siekiant tos direktyvos 15a, 22a, 23, 24 ir 25 straipsniuose

([7]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 156, 2018 6 19, p. 26), su pakeitimais, padarytais 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/857, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir Reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 111, 2023 4 26, p. 1).

([8]) 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

([9]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 ir Sprendimas Nr. 529/2013/ES (OL L 156, 2018 6 19, p. 1), su pakeitimais, padarytais 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/839, kuriuo dėl taikymo srities, ataskaitų teikimo ir atitikties taisyklių supaprastinimo ir valstybių narių 2030 m. tikslų nustatymo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/841 ir dėl stebėsenos, ataskaitų teikimo, pažangos stebėjimo ir peržiūros tobulinimo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 107, 2023 4 21, p. 1).

([10]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82) su pakeitimais, padarytais 2023 m. spalio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/2413, kuria iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2018/2001, Reglamentas (ES) 2018/1999 ir Direktyva 98/70/EB, kiek tai susiję su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, ir panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652 (OL L, 2023/2413, 2023 10 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

nustatytų konkrečių tikslų ir susijusia politika ir priemonėmis, kuriomis ji būtų greitai perkelta į nacionalinę teisę ir įgyvendinta. Rekomendacijomis parodoma, koks svarbus yra visapusiškas ilgalaikis atsinaujinančiųjų išteklių, ypač vėjo, energetikos plėtros planavimas, kad jos teikiamos galimybės būtų labiau matomos Europos gamybos pramonei ir tinklo operatoriams, kaip numatyta Europos vėjo energetikos dokumentų rinkinyje ([11]).

(9) Komisijos rekomendacijos dėl nacionalinio įnašo siekiant energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslo yra grindžiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2023/1791 ([12]) dėl energijos vartojimo efektyvumo 4 straipsniu, formule, pateikta tos direktyvos I priede, ir susijusia jos įgyvendinimo politika ir priemonėmis.

(10) Komisijos rekomendacijose ypatingas dėmesys skiriamas tikslams, uždaviniams bei įnašams ir susijusiai politikai bei priemonėms, kad būtų įgyvendintas planas „REPowerEU“ siekiant greitai atsikratyti priklausomybės nuo iškastinio kuro iš Rusijos. Jose atsižvelgiama į patirtį, sukauptą įgyvendinant priemonių rinkinį „Sutaupytos dujos – saugu žiemą“ ([13]). Rekomendacijomis parodoma būtinybė didinti energetikos sistemos atsparumą vykdant pareigas, nustatytas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/941 ([14]) dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2017/1938 ([15]) dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo, ir laikantis Komisijos rekomendacijos dėl energijos kaupimo ([16]).

(11) Komisijos rekomendacijose atsižvelgiama į poreikį spartinti energijos vidaus rinkos integraciją siekiant didinti lankstumo reikšmę, suteikti daugiau galių vartotojams ir juos apsaugoti. Jose taip pat nurodoma, kad svarbu pagal Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnio reikalavimus ir Komisijos rekomendaciją (ES) 2023/2407 ([17]) įvertinti, kiek namų ūkių patiria energijos nepriteklių.

(12) Komisijos rekomendacijomis parodoma, kaip svarbu užtikrinti, kad būtų pakankamai investuojama į švarios energijos mokslinius tyrimus ir inovacijas susijusiems kūrimo ir gamybos pajėgumams didinti, taip pat turėti tinkamą politiką ir priemones, taikomas energijai imliai pramonei ir kitam verslui, ir parodoma, kad reikia kelti nulinio ŠESD balanso pramonei reikalingos darbo jėgos kvalifikaciją, kad Sąjungoje būtų įtvirtinta stipri, konkurencinga ir švari ekonomika.

(13) Komisijos rekomendacijos grindžiamos Paryžiaus susitarimu prisiimtais įsipareigojimais palaipsniui atsisakyti iškastinio kuro, taip pat laipsniško subsidijų iškastiniam kurui panaikinimo svarba.

(14) Komisijos rekomendacijos dėl investicijų poreikių suformuluotos įvertinus tai, ar atnaujinto plano projekte pateikta bendra investicijų, reikalingų su visais energetikos sąjungos aspektais susijusiems uždaviniams bei tikslams įvykdyti ir įnašams užtikrinti, apžvalga, ar nurodyti finansavimo šaltiniai atskiriant privačiuosius ir viešuosius šaltinius, ar nurodytos investicijos, derančios su Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, Lietuvos teritoriniu teisingos pertvarkos planu ir konkrečiai jai skirtomis 2022–2023 m. Europos semestro rekomendacijomis, ir ar pateiktas solidus makroekonominis planuojamos politikos ir priemonių įvertinimas. NEKSVP turėtų užtikrinti nacionalinės politikos ir priemonių skaidrumą ir nuspėjamumą, kad didėtų tikrumas dėl investicijų.

([11]) Komunikatas „Europos vėjo energetikos veiksmų planas“, COM(2023) 669 *final*, 2023 10 24, ir komunikatas „ES jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos siekių įgyvendinimas“, COM(2023) 668 *final*, 2023 10 24.

([12]) 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (OL L 231, 2023 9 20, p. 1).

([13]) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Sutaupytos dujos – saugu žiemą“, COM(2022) 360 *final*.

([14]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB (OL L 158, 2019 6 14, p. 1).

([15]) 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010 (OL L 280, 2017 10 28, p. 1).

([16]) 2023 m. kovo 14 d. Komisijos rekomendacija dėl energijos kaupimo – nuo iškastinio kuro nepriklausomos ir saugios ES energetikos sistemos pagrindo (OL C 103, 2023 3 20, p. 1).

([17]) 2023 m. spalio 20 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2023/2407 dėl energijos nepritekliaus (OL L, 2023/2407, 2023 10 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(15) Komisijos rekomendacijos parodo, kaip svarbu dėl plano plačiai konsultuotis regiono lygmeniu, konsultuotis iš anksto ir įtraukiai, taip pat pagal Orhuso konvenciją ([18]) užtikrinti veiksmingą visuomenės dalyvavimą pateikiant pakankamai informacijos ir numatant pakankamai laiko.

(16) Komisijos rekomendacijos dėl teisingos pertvarkos suformuluotos įvertinus tai, ar Lietuvos plane pakankamai nuodugniai išnagrinėtas su klimato kaita susijusios ir energetikos pertvarkos poveikis visuomenei, užimtumui ir įgūdžiams ir ar nurodyta tinkama susijusi politika ir priemonės, kuriomis propaguojama teisinga pertvarka ir kartu prisidedama prie žmogaus teisių ir lyčių lygybės propagavimo.

(17) Komisijos rekomendacijos Lietuvai grindžiamos jos atnaujinto NEKSVP projekto vertinimu ([19]), skelbiamu kartu su šia rekomendacija.

(18) Lietuva į šias rekomendacijas turėtų deramai atsižvelgti rengdama galutinį atnaujintą integruotą NEKSVP, kuris turi būti pateiktas ne vėliau kaip 2024 m. birželio 30 d.

Rekomendacijos dėl priemonių suderinamumo su Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslu ir tikslu užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos pažangą

(19) Pagal Reglamentą (ES) 2021/1119 (toliau – Europos klimato teisės aktas) Komisija turi įvertinti nacionalinių priemonių suderinamumą su poveikio klimatui neutralumo tikslu ir su tikslu užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos pažangą. Komisija įvertino Lietuvos priemonių suderinamumą su šiais tikslais ([20]). Tuo vertinimu grindžiamos toliau pateikiamos rekomendacijos. Lietuva turėtų deramai atsižvelgti į šias rekomendacijas ir imtis tolesnių veiksmų pagal Europos klimato teisės aktą.

(20) Prisitaikymo prie klimato kaitoms veiksmams finansuoti gali būti naudojamos įvairios ES finansavimo priemonės. Valstybės narės, rengdamos nacionalinius planus, kurie finansuojami iš atitinkamų ES lėšų, turėtų akcentuoti atsparumą klimato kaitai. Lėšos neturėtų būti išleistos taip, kad būtų pakenkta prisitaikymui prie klimato kaitos: t. y. padidėtų naudos gavėjų arba kitų asmenų pažeidžiamumas.

(21) Vietos lygmeniu turima kompetencija gali turėti platesnį poveikį atsparumui klimato kaitai. Labai svarbu rengti ir įgyvendinti subnacionalinę prisitaikymo prie klimato kaitos politiką.

(22) Ekonomiškai efektyvios prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo galimybės yra gamtos procesais pagrįsti sprendimai, jei jų diegimas skatinamas strategiškai, politiškai ir teikiant finansavimą. Jie gali būti įgyvendinami atskirai arba integruojami į kitas prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo priemones ir derinami su technologiniais arba infrastruktūra pagrįstais sprendimais. Juos įgyvendinant reikia atsižvelgti į ekosistemų sudėtingumą ir numatomą klimato kaitos poveikį, vietos aplinkybes, susijusius interesus ir vertybes, taip pat į socialines ir ekonomines sąlygas,

REKOMENDUOJA LIETUVAI IMTIS ŠIŲ VEIKSMŲ:

DĖL ATNAUJINTO NACIONALINIO ENERGETIKOS IR KLIMATO SRITIES VEIKSMŲ PLANO, RENGIAMO PAGAL REGLAMENTĄ (ES) 2018/1999, PROJEKTO

1. Nustatyti ekonomiškai efektyvią papildomą politiką ir priemones, kad būtų panaikintas 0,1 procentinio punkto atotrūkis ir pagal PPR pasiektas 2030 m. nacionalinis tikslas sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį 21 %, palyginti su 2005 m. lygiu, ir, jeigu reikia, nurodyti, kaip atitikčiai užtikrinti bus naudojamasi PPR numatytomis lankstumo priemonėmis. Papildyti informaciją apie politiką ir priemones, įskaitant priemones, finansuojamas Sąjungos finansavimo programų, kaip antai bendros žemės ūkio politikos, lėšomis, aiškiai nurodant jų taikymo sritį, tvarkaraštį ir, kai įmanoma, tikėtiną poveikį ŠESD kiekio mažinimui.

([18]) 1998 m. birželio 25 d. Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija).

([19]) SWD(2023) 918.

([20]) 2023 m. ES klimato srities veiksmų pažangos ataskaita, COM(2023) 653 *final*, ir Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Atskirų valstybių padarytos prisitaikymo prie klimato kaitos pažangos įvertinimas pagal Europos klimato teisės aktą“, SWD(2023) 932.

2. Nurodyti, kiek išmesto CO_2 galėtų būti surenkama kasmet iki 2030 m., taip pat nurodyti jo šaltinį. Detalizuoti, kaip bus transportuojamas surinktas CO_2. Nurodyti 2030 m. pasieksimą bendrą CO_2 saugojimo pajėgumą ir turėsimus įleidžiamo CO_2 kiekius.

3. Įtraukti papildomų priemonių LULUCF sektoriuje, nurodant jų taikymo sritį bei tvarkaraštį ir kiekybiškai įvertinant tikėtiną jų poveikį, siekiant užtikrinti, kad absorbuoti ŠESD kiekiai tikrai derėtų su Reglamente (ES) 2018/841 nustatytu 2030 m. ES grynojo absorbuoto kiekio tikslu – –310 Mt CO_2e ir šalies grynojo absorbuoto kiekio tikslu – – 661 kt CO_2e. Pateikti aiškią informaciją, kaip viešosios lėšos (tiek Sąjungos lėšos, įskaitant bendros žemės ūkio politikos lėšas, tiek valstybės pagalba) ir privatusis finansavimas pagal sekvestruojamojo ūkininkavimo sistemas nuosekliai ir veiksmingai naudojami nacionaliniam grynojo absorbuoto kiekio tikslui pasiekti. Pateikti informaciją apie padėtį ir reikalingą pažangą, susijusią su aukštesnio lygio metodikos ir (arba) geografinių detalių duomenų naudojimu stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo reikmėms pagal Reglamento (ES) 2018/1999 V priedo 3 dalį.

4. Papildomai išnagrinėti aktualius pažeidžiamumo dėl klimato kaitos aspektus ir riziką, susiejant juos su nacionalinių uždavinių bei tikslų įgyvendinimu ir įnašų užtikrinimu ir su politika bei priemonėmis, susijusiomis su įvairiais energetikos sąjungos aspektais. Geriau apibūdinti ir kiekybiškai išreikšti sąsają su konkrečiais energetikos sąjungos tikslais ir politika, kuriuos įgyvendinti turėtų padėti prisitaikymo prie klimato kaitos politika ir priemonės. Išsamiai apibūdinti papildomą prisitaikymo prie klimato kaitos politiką ir priemones, padedančias Lietuvai siekti energetikos sąjungos kontekste nustatytų nacionalinių uždavinių bei tikslų ir užtikrinti įnašus.

5. Pateikti numatytas trajektorijas ir ilgalaikį planą, kaip per ateinančius 10 metų bus diegiamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijos, ir nurodyti perspektyvas iki 2040 m. Įtraukti orientacinį inovatyvių atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų diegimo iki 2030 m. tikslą pagal Direktyvą (ES) 2018/2001 su pakeitimais. Įtraukti konkrečius tikslus, kuriais prisidedama prie pastatų sektoriaus ir pramonės 2030 m. orientacinių dalinių tikslų įgyvendinimo. Patvirtinti, kad plane pateiktos projekcijos yra privalomas 2021–2025 m. ir 2026–2030 m. šildymo ir vėsinimo sektoriaus tikslas. Nurodyti, kokį tikslą Lietuva ketina pasiekti transporto sektoriuje įpareigodama degalų tiekėjus, be kita ko, nustatydama dalinį tikslą, taikomą pažangiesiems biodegalams ir nebiologinės kilmės degalams iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kad 2030 m. būtų pasiektas minimalus nebiologinės kilmės degalų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių lygis. Patvirtinti privalomą 2030 m. nebiologinės kilmės degalų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių lygį, taikomą pramonei.

6. Detalizuoti ir kiekybiškai išreikšti politiką ir priemones, kurios sudaro sąlygas laiku ir ekonomiškai efektyviai užtikrinti nacionalinį įnašą siekiant 2030 m. Sąjungos privalomo tikslo bent 42,5 % energijos gauti iš atsinaujinančiųjų išteklių ir atsižvelgiant į kolektyvinį įsipareigojimą šią dalį padidinti iki 45 %. Apibūdinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijas, kurioms sparčiau plėtoti planuojama skirti specialias zonas, kuriose būtų taikomos spartesnės ir paprastesnės procedūros. Apibūdinti kitas priemones, kuriomis sukuriama galimybių atverianti sistema elektros energijos ir šildymo bei vėsinimo tinklams geriau integruoti. Apibūdinti, kaip bus įpareigojami transporto sektoriaus degalų tiekėjai, ir įtraukti palyginamąsias priemones, kuriomis pramonėje bus skatinama naudoti vandenilį ir pasirengti ES prekiauti vandeniliu iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių.

7. Įtraukti bioenergijos paklausos ir pasiūlos projekcijas pagal sektorių ir pateikti energijai gaminti naudojamos miško biomasės importo ir šaltinių duomenis. Įvertinti energijai gaminti naudojamos miško biomasės, atitinkančios sugriežtintus tvarumo kriterijus, nustatytus Direktyvos (ES) 2018/2001 su pakeitimais 29 straipsnyje, pasiūlą šalies viduje 2021–2030 m. ir planuojamo energijai gaminti skirtos miško biomasės naudojimo suderinamumą su Lietuvos pareigomis pagal peržiūrėtą LULUCF reglamentą, visų pirma 2026–2030 m., ir kartu nurodyti nacionalines priemones ir politiką tokiam suderinamumui užtikrinti. Įtraukti tolesnes priemones, kuriomis skatinama tvari biometano gamyba, atsižvelgiant į Lietuvos potencialą tvariai gaminti biodujas ir biometaną ir vykdomą šių dujų gamybą, gamtinių dujų vartojimo modelį ir turimą infrastruktūrą, degazuotojo substrato ir biogeninio CO_2 panaudojimą.

8. Kiek tai įmanoma, pateikti tikėtiną veiksmų tvarkaraštį, kurio laikantis priimama su teisėkūra susijusi ir nesusijusi politika bei priemonės, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliamos ir įgyvendinamos Direktyvos (ES) 2018/2001 su pakeitimais nuostatos, visų pirma ankstesniuose punktuose paminėtos priemonės.

9. Išdėstyti politiką ir priemones, kuriomis siekiama užtikrinti nacionalinį įnašą, susijusį su energijos vartojimo efektyvumu, ir visų pirma detalizuoti, kaip nacionalinis energijos vartojimo efektyvumo fondas, apibrėžtas Direktyvos (ES) 2023/1791 30 straipsnyje, padės užtikrinti nacionalinį su energijos vartojimo efektyvumu susijusį įnašą siekiant ES tikslo ir kaip fonde bus naudojamos finansinės priemonės.

10. Atnaujinti užmojo lygį siekiant užtikrinti didelį nacionalinio pastatų fondo energinį efektyvumą ir dekarbonizaciją ir esamus pastatus iki 2050 m. pertvarkyti į visai netaršius pastatus. Įtraukti 2030 m. ir 2040 m. tarpines reikšmes ir pateikti palyginimą su naujausia ilgalaike renovacijos strategija. Užtikrinti, kad plane numatomas didėsiantis namų ūkių suvartojamos galutinės energijos kiekis derėtų su apskaičiuotu pastatuose sutaupysimu energijos kiekiu.

11. Didinti energetikos sistemos atsparumą, visų pirma nustatant tikslą plėtoti energijos kaupimą. Išsamiau paaiškinti, kaip Lietuva ketina iki 2030 m. toliau skatinti mažinti dujų poreikį. Įvertinti naftos infrastruktūros (perdirbimo gamyklos, naftos atsargų) adekvatumą, kaip tikėtina, mažėsiant naftos paklausai ir pereisiant prie mažesnio anglies dioksido pėdsako alternatyvų.

12. Nustatyti aiškius paklausos atsako tikslus ir uždavinius sistemos lankstumui didinti įvertinus lankstumo poreikius. Apibūdinti konkrečias priemones, kuriomis sudaromos palankesnės energetikos sistemos integravimo sąlygos pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2023/2413, 20a straipsnį. Nurodyti, kaip Lietuva kurs konkurencingesnes mažmenines rinkas ir jose suteiks daugiau galių vartotojams.

13. Atnaujinti energijos nepritekliaus padėties vertinimą ir tikslus jį mažinti, laikantis Reglamento (ES) 2018/1999 reikalavimų ir atsižvelgiant į Rekomendaciją (ES) 2023/2407.

14. Pateikiant 2030 ir 2050 m. scenarijus, išsamiau paaiškinti nacionalinius su moksliniais tyrimais, inovacijomis ir konkurencingumu susijusius uždavinius diegti švarias technologijas, siekiant paremti pramonės dekarbonizaciją ir verslo perėjimą prie nulinio ŠESD balanso ir žiedinės ekonomikos. Nustatyti politiką ir priemones, kuriomis skatinama rengti nulinio ŠESD balanso projektus, įskaitant tokius projektus, kurie aktualūs energijai imlioms pramonės šakoms. Apibūdinti nuspėjamą ir supaprastintą reglamentavimo sistemą, taikomą leidimų išdavimo procedūroms, ir paaiškinti, kaip bus galima prireikus paprasčiau gauti nacionalinį finansavimą. Detalizuoti politiką ir priemones, kuriomis ugdomi su švaria energija susiję įgūdžiai ir lengviau atveriama prekyba atsparioms ir tvarioms pagrindinių nulinio ŠESD balanso komponentų ir įrangos tiekimo grandinėms.

15. Nurodyti reformas ir priemones privačiosioms investicijoms, reikalingoms siekiant energetikos ir klimato srities tikslų, telkti. Patobulinti investicijų poreikių analizę ir ją išplėsti pateikiant išsamią ir nuoseklią viešųjų ir privačiųjų investicijų poreikio – bendro ir pagal sektorius – apžvalgą. Visai ekonomikai taikomą požiūrį, grindžiamą principu „iš viršaus į apačią“, papildyti principu „iš apačios į viršų“ grindžiamu konkrečių projektų vertinimu. Suskirstyti visas reikalingas investicijas pagal papildomą informaciją apie nacionalinio, regioninio ir Sąjungos finansavimo šaltinius, taip pat telksimo privačiojo finansavimo šaltinius. Glaustai aprašyti politikai ir priemonėms įgyvendinti pasirinktas finansinės paramos priemones, finansuojamas iš valstybės biudžeto ir taikant mišrų finansavimą, t. y. derinant dotacijas, paskolas, techninę paramą ir valstybės garantijas, taip pat nacionalinių skatinamąjį finansavimą teikiančių bankų vaidmenį taikant atitinkamas priemones ir (arba) tai, kaip telkiamas privatusis finansavimas. Kaip finansavimo šaltinį apsvarstyti ekonomiškai efektyvų ŠESD kiekio perdavimą kitoms valstybėms narėms pagal PPR. Pateikti solidų makroekonominio planuojamos politikos ir priemonių poveikio įvertinimą.

16. Išdėstyti, kaip į atnaujintą planą įtraukta politika ir priemonės dera su Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir jo skyriumi „REPowerEU“.

17. Išsamiau paaiškinti, kaip ir iki kada Lietuva ketina panaikinti likusias subsidijas iškastiniam kurui.

18. Pateikti išsamesnę informaciją apie socialinį su klimatu susijusios ir energetikos pertvarkos poveikį, jos poveikį užimtumui ir įgūdžiams arba kitokį poveikį pajamų pasiskirstymui ir apie teisingai pertvarkai paremti planuojamus uždavinius, politiką ir priemones. Nurodyti paramos formą, iniciatyvų poveikį, tikslines grupes ir skirsimus išteklius, atsižvelgiant į Tarybos rekomendaciją dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo ([21]). Įtraukti, kiek įmanoma, daugiau elementų, kad susidarytų pakankama analitinė bazė būsimam socialiniam klimato planui pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2023/955 ([22]) parengti, taip pat parodyti, kaip įvertinti apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos taikymo kuro deginimui pastatų, kelių transporto ir kituose sektoriuose keliamus iššūkius ir socialinį poveikį pažeidžiamiausiems asmenims ir nustatyti potencialius naudos gavėjus ir susijusią politikos programą. Paaiškinti, kaip NEKSVP nustatyta politikos programa padės parengti Lietuvos socialinį klimato planą ir bus užtikrinta abiejų planų dermė.

19. Atsižvelgiant į bendras problemas ir bendrus tikslus, plėtoti jau ir taip gerą regioninį bendradarbiavimą su kaimyninėmis valstybėmis narėmis Baltijos jūros regione ir Baltijos energijos rinkos jungčių plano aukšto lygio darbo grupėje, be kita ko, apimantį atsinaujinančiųjų energijos išteklių, energijos vartojimo efektyvumo ir vidaus rinkos klausimus. Dėti pastangas pasirašyti būtinus dvišalius solidarumo susitarimus su kaimynėmis (Lenkija) dėl dujų tiekimo saugumo.

DĖL NACIONALINIŲ PRIEMONIŲ SUDERINAMUMO SU POVEIKIO KLIMATUI NEUTRALUMO TIKSLU IR TIKSLU UŽTIKRINTI PRISITAIKYMO PRIE KLIMATO KAITOS PAŽANGĄ PAGAL REGLAMENTĄ (ES) 2021/1119

1. Naudojant paramą iš Sąjungos finansavimo programų, pvz., bendros žemės ūkio politikos, sanglaudos politikos ir kitas atitinkamas Sąjungos lėšas, daugiau dėmesio skirti atsparumui klimato kaitai. Sąjungos lėšos turėtų būti panaudotos taip, kad didėtų atsparumas klimato kaitai ir nedidėtų pažeidžiamumas (t. y. nebūtų padaryta reikšminga žala prisitaikymui prie klimato kaitos).

2. Nustatyti mechanizmus, kuriuos taikant būtų parengta, reguliariai peržiūrima ir atnaujinama subnacionalinė politika.

3. Nacionalinėse strategijose, politikoje ir planuose propaguoti gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir ekosistemomis grindžiamą prisitaikymą prie klimato kaitos ir numatyti investicijų jiems diegti.

Priimta Briuselyje 2023 m. gruodžio 18 d.

Komisijos vardu
Kadri SIMSON
Komisijos narė

([21]) 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo (OL C 243, 2022 6 27, p. 35).

([22]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/955, kuriuo įsteigiamas Socialinis klimato fondas ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/1060 (OL L 130, 2023 5 16, p. 1).